

Таким чином, використання неозначеного займенника у цільовому тексті зумовлене принципом побудови зв'язного тексту, а не відтворенням дійктичної функції неозначеного артикля.

Література

1. Ван Дейк Т. А. Стратегии понимания связного текста / Т. А. ван Дейк, В. Кинч; пер. с англ. В. Б. Смиренского // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXIII. Когнитивные аспекты языка. – М. : Прогресс, 1988. – С. 153 – 211.
2. Генрі О. Останній листок / Генрі О. ; [пер. з англ.]. – К. : Молодь, 1983. – 224 с.
3. Кибрик А. А. Механизмы устранения референциального конфликта // Моделирование языковой деятельности в интеллектуальных системах / А. А. Кибрик. – М.: Наука. Гл. ред. физ.-мат. лит., 1987. – С. 128 – 145.
4. Милевская Т. В. Связность как категория дискурса и текста (когнитивно-функциональный и коммуникативно-прагматический аспекты): автореф. дис. на соискание учен. степени док. филол. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка»; 10.02.01 «Русский язык» / Татьяна Валентиновна Милевская. [Электронный ресурс] – Ростов-на-Дону, 2003. – 44 с. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/svyaznost-kak-kategoriya-diskursa-i-teksta-kognitivno-funktsionalnyi-i-kommunikativno-pragma>.
5. Селиверстова О. Н. Труды по семантике / Ольга Николаевна Селиверстова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 960 с. – (Studia philologica).
6. Henry, O. 100 Selected Stories : оповідання / Henry, O. – Chatham : Wordsworth Edition Limited, 1995. – 740 p. – (Першотвір).

*Заслонкіна Анна Володимирівна,
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича*

ВЕРБАЛЬНО-ПЕРЦЕПТИВНА ІНФРАСТРУКТУРА КАТЕГОРІЇ СПОСТЕРІГАЧ”

У більшості наявних сьогодні когнітивних концепцій постулюють виключну роль чуттєвого сприйняття світу для всієї будови мови. Небезпідставно О. С. Кубрякова [3, с. 469] розглядає світ, його сприйняття та мову у єдиній тріаді, розташовуючи зону сприйняття між фізичним, матеріальним світом, який існує поза свідомістю, і його відображенням у мовних формах. Таким чином реципієнт здійснює змістову інтерпретацію у двох ракурсах: як людина, що сприймає, тобто має фізіологічну систему сприйняття, репрезентовану п'ятьма органами чуття, та як людина, що сприймає певний мовний продукт (декодує інформацію).

В організації чуттєвого та мовного досвіду спостерігається ізоморфізм – сприйняття світу впливає на мову. Як і сприйняття загалом, мовленнєве сприйняття не можливе для мовця інакше, аніж у середовищі асоціацій, інтелектуальних та емоційних реакцій, інтуїтивних та свідомих оцінок ситуації. Відповідним чином, антропоцентрична скерованість лінгвістичних досліджень постулює як важливе для врахування те, якою мірою зміст сказаного залежить від індивідуальних відчуттів та почуттів мовця, у зв'язку з чим необхідно враховувати бачення цього змісту *спостерігачем*.

Сучасна лінгвістична інфосфера демонструє тенденцію до об'єктивації терміна „спостерігач” у понятійно-термінологічному апараті семіотичної інфраструктури когнітивних досліджень. О. В. Бондарко розглядає спостерігача в межах ширшої категорії – „перцептор” [1, с. 13], який маніфестується як головний суб'єкт сприйняття з набором каналів чуттєвого сприйняття.

Спостерігач реалізує онтологічний статус сприйняття в перцептивних процесах у межах когнітивної системи взаємодій, причому У. Матурана ототожнює спостерігача з живим організмом, називає його носієм універсального гносеологічного статусу [4, с. 36]. Т. Л. Верхотурова приписує спостерігачеві додаткові значення інтерпретатора та / або суб'єкта оцінки [2, с. 11]. Дане твердження передбачає реальність спостерігача як перцептивно-когнітивної мовної особистості. Така реальність не може бути зведена до вузько перцептивних смислів, оскільки вона містить когнітивно-рефлексивні та когнітивно-емоційні параметри взаємодії спостерігача та спостережуваного.

У такий спосіб даний феномен інтерпретовано у біокогнітивній теорії, основоположниками якої вважають У. Матурану, Ф. Варелу (детальніше див. [4; 5]). В основі біокогнітивної теорії лежить феномен системи-аутопоези, тобто механізму породження індивідуального знання тілом. При цьому спостерігач оперує аутопоетичним вектором: унікальним трансцендентним інструментарієм, посередником при творенні дискурсних доменів, які продукуються безпосередньо спостерігачем та розповсюджуються на довколишнє середовище. Інтеркаузальний характер взаємодій спостерігача із середовищем детермінує адаптивну функцію мови, наголошуючи на активних механізмах пристосування спостерігача до експерієнційного світу.

Отже, природа мови криється у її інгерентній здатності слугувати формотворчим базисом для продуктів перцептивного та комунікативного досвіду. Сприйняття і мова – це дві корелюючі когнітивні системи. Постулати біокогнітивної теорії закономірно відображаються у процедурах опису перцептивно-когнітивного аспекту семантичної системи мови.

Полімодальність сприйняття, окрім сенсорно-моторної інформації, яка надходить різними каналами, забезпечується чинниками емоційної оцінки, згідно з чим у динаміці тієї системи діяльності спостерігача, у котрій формується його особистість, трансформуються мотиви-стимули: смислоутворювальні емотивні чинники [3, с. 324–325]. При цьому спостерігаємо розширення аналітичної функції спостерігача: з перцептивної

фігури категорійно-вказівного вербального рівня він перетворюється на перцептивно-когнітивну фігуру спостерігача, котрий суміщає акт перцепції з оцінкою.

Резюмуючи зазначимо, що аналіз кореляцій між спостерігачем та спостережуваним передовсім потребує врахування специфіки сприйняття, що полягає в інтегруванні як фізичних (тілесних), так і змістових (когнітивних, валоративних) характеристик сприйнятої інформації.

Література

1. Бондарко А. В. Функциональная грамматика: проблемы сочетаемости / А. В. Бондарко // Русский язык в научном освещении. – № 1 (5). – М. : Языки славянской культуры, 2003. – С. 5–22.

2. Верхотурова Т. Л. Лингвофилософская природа метакатегории „Наблюдатель” – [Электронный ресурс] : автореф. дисс. ... доктора филол. наук : спец. 10.02.19 „Теория языка” / Т. Л. Верхотурова / Иркутск : Иркутский гос. лингвистический ун-т, 2009. – 36 с. – Режим доступа до автореф. : <http://www.dissers.ru/avtoreferati-dissertatsii-filologiya/a444.php>

3. Кубрякова Е. С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова – Рос. академия наук ; Ин-т языкознания. — М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с. – (Язык. Семиотика. Культура).

4. Maturana Humberto R. Biology of Language: The Epistemology of Reality / Humberto R. Maturana // Psychology and Biology of Language and Thought / G. Miller, E. Lenneberg (eds.). – New York : Academic Press, 1978. – P. 27–63.

5. Varela F. J. Autopoiesis and a Biology of Intentionality / Francisco Javier Varela // Autopoiesis and Perception: A Workshop with ESPRIT BRA 3352 / V. McMullin, N. Murphy (eds.). – Dublin, 1992. – P. 4–14.

*Екибаева Нинель Амантурлиевна,
Сатышева Аяла,
Евразийский национальный университет
им. Л.Н.Гумилёва, Казахстан*

НАРОДНЫЕ ТЕРМИНЫ В ТОПОНИМИИ

Аннотация: Проблема формирования топонимической картины мира - одна из актуальных задач современной лингвистики в силу её этнокультурной значимости и интегративного статуса, так как топонимическое картирование окружающего мира является одним из способов вербализации действительности, который отражает корреляцию языковых, историко-социальных и этнокультурных аспектов развития народов мира. Топоним служит для номинации «географических» фрагментов мира. Цели нашей статьи: